

УДК 355.233:811(477)

Олексій Гордієнко,  
Національний університет оборони України  
імені Івана Черняхівського, м. Київ  
ORCID ID: 0000-0003-1293-4970  
DOI: 10.33099/2617-1775/2021-02/60-67

## ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ І НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИКОНАННІ ОПЕРАТИВНИХ ЗАВДАНЬ

*У статті проаналізовано особливості організації наукової і науково-технічної діяльності в закладах вищої освіти під час виконання оперативних завдань. Наведено взаємозв'язок між сутністю наукової та науково-технічної діяльності в сучасних умовах. Автором досліджено механізми документообігу в закладах вищої освіти, оприлюднення та опублікування результатів наукових досліджень, відпрацювання оперативних завдань (на прикладі Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського). Визначено, що організація наукової і науково-технічної діяльності під час виконання оперативних завдань, потребує від вчених, наукових (науково-педагогічних) працівників університету чіткого уявлення завдань, які необхідно вирішувати своєчасно, ефективно та з необхідним обґрунтуванням прийнятих рішень щодо змісту, структури, сутності запланованих на визначений період наукових досліджень та їх результатів, виконання Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, підтвердження статусу національного ЗВО.*

**Ключові слова:** наукова і науково-технічна діяльність; заклади вищої освіти; оперативні завдання.

**Постановка проблеми.** Визначальним фактором прогресу сфер суспільного життя вважається розвиток науки і техніки, особливо на тлі сучасних інтеграційних, трансформаційних та інших процесів, які відбуваються в державі, зокрема в Збройних Силах України.

На сьогоднішній день Збройні Сил України перебувають у стані реформування та розвитку, що потребує проведення ретельного аналізу результатів попередніх етапів діяльності, всебічного обґрунтування подальших рішень керівництва держави, Збройних Сил України щодо введення в дію наступних заходів з урахуванням набутого досвіду (у т.ч. досвіду проведення операції об'єднаних сил) та можливістю їх своєчасного уточнення, тобто одержання і використання нових знань.

Саме такі завдання покладено на наукову і науково-технічну діяльність, що здійснюється в кожному закладі вищої освіти та науковій установі.

Одним з провідних вищих військових навчальних закладів України є Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського (далі – університет), в якому існують особливості організації наукової і науково-технічної діяльності з урахуванням вимог сучасності.

**Мета статті** – проаналізувати особливості організації наукової і науково-технічної діяльності в закладах вищої освіти під час виконання оперативних завдань.

Для досягнення мети визначено такі завдання: 1) дослідити механізми документообігу в закладах вищої освіти, оприлюднення та опублікування

результатів наукових досліджень, відпрацювання оперативних завдань;  
2) вивчити взаємозв'язок між сутністю наукової та науково-технічної діяльності в сучасних умовах.

**Виклад основного матеріалу.** Проблемним питанням організації та здійснення наукової і науково-технічної діяльності присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних дослідників.



Рис. 1. Взаємозв'язок між науковою та науково-технічною діяльністю

Значний внесок у розвиток теорії про наукові категорії, систематизації явищ, процесів, притаманних науковій і науково-технічній діяльності, зробили відомі вчені університету такі, як Телелим В. М., Сиротенко А. М., Богунов С. О., Приходько Ю. І. [1].

Питанням інноваційних підходів до наукової і науково-технічної

діяльності в освітньому процесі присвячено результати досліджень [2].

Незважаючи на таку велику кількість наукових досліджень у цьому напрямку, залишається багато невирішених питань щодо змісту, сутності та організації наукової і науково-технічної діяльності університету при виконанні оперативних завдань.

Відповідно до Положень викладених у керівних документах [3], визначення наукова і науково-технічна діяльність, є різними за змістом, але однакові за своєю сутністю (Рис.1)

Як бачимо з малюнка, визначення “науково-технічна діяльність” вбирає до себе поняття “наукова діяльність”. Тому вважається за недоцільне використання визначення “наукова діяльність”, а лише “науково-технічна діяльність”. При цьому, неповними формами науково-технічної діяльності є як фундаментальні, так і прикладні наукові дослідження, що також свідчить про недоцільність застосування поняття “наукова діяльність”.

Дослідженням, з метою одержання наукового результату, прийнято вважати наукову роботу.

До того ж, суттєво відрізняються поняття науковий та науково-прикладний результат, які після їх реалізації набувають нового значення – науково-технічної продукції, що за своєю сутністю відноситься до поняття “інноваційна діяльність”.

Тому, між науковою, науково-технічною та інноваційною діяльністю існує характерно відображений взаємозв'язок, який можливо використовувати під час коригування сучасної законодавчої бази з визначених питань.

Особливістю організації наукової і науково-технічної діяльності під час виконання оперативних завдань є необхідність перегляду тематики наукових досліджень та коригування планів їх виконання. При цьому, замовниками науково-технічної продукції приймаються рішення про продовження виконання роботи без змін або з внесенням (уточненням) змін, призупинення або продовження з уточненими термінами виконання, завершення (припинення) робіт та взагалі виключення з процесу планування.

Крім того, можуть надаватися пропозиції щодо замовлення наукових досліджень позапланово, а для термінового вирішення наукових проблем можуть створюватися експертно-аналітичні дослідницькі та інші робочі групи, що потребує додаткового використання наявних ресурсів.

З метою ефективного використання наявних ресурсів існує необхідність в чітких та узгоджених діях органів постачання та суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності, якими є вчені, наукові працівники (науково-педагогічні працівники), НУ, наукові організації, ВНЗ.

Таким чином, організація наукової і науково-технічної діяльності під час виконання оперативних завдань, потребує від вчених, наукових (науково-педагогічних) працівників університету чіткого уявлення завдань, які необхідно вирішувати своєчасно, ефективно та з необхідним обґрунтуванням прийнятих рішень щодо змісту, структури, сутності запланованих на визначений період наукових досліджень та їх результатів.

Крім цього, кожен з результатів наукових досліджень повинен бути

оприлюдненим, опублікованим, апробованим відповідно до вимог існуючих нормативно-правових актів, які регламентують провадження наукової та науково-технічної діяльності.

Також, з метою виконання Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, підтвердження статусу національного ЗВО [ПКМУ №1187 від 30.12.2015], від наукових і науково-педагогічних працівників вимагається наявність публікації результатів наукових досліджень у виданнях, проіндексованих наукометричними базами Scopus / WoS.

### **Механізм документообігу в ЗВО**

Апробація результатів наукових досліджень:

1. Пошук наукового заходу, що відповідає напрямку діяльності наукового працівника.

2. Підготовка результатів наукових досліджень відповідно до оформлення визначених розпорядником заходу вимог до оформлення та термінів їх надання з метою своєчасного включення до програми (плану) проведення.

3. Реєстрація наукових та науково-педагогічних працівників щодо участі у зазначеному науковому заході (надання заявки на участь, необхідних персональних та інших даних).

4. Очна участь наукових та науково-педагогічних працівників у науковому заході поза межами ЗВО потребує оформлення документів адміністративного, фінансового, службового характеру та інших (пов'язаних з додержанням вимог охорони державної таємниці).

5. Заочна (дистанційна) участь наукових та науково-педагогічних працівників у науковому заході відбувається в онлайн режимі та передбачає завчасну реєстрацію з метою своєчасного отримання необхідних реквізитів та додержання жорсткого регламенту виступу за часом.

### **Оприлюднення результатів наукових досліджень**

1. Відбувається на загальних, завчасно запланованих заходах (засіданнях кафедр, центрів НТР тощо) із запрошенням провідних вчених за напрямком діяльності наукових та науково-педагогічних працівників.

2. Обговорення результатів наукових досліджень, отриманих науковими та науково-педагогічними працівниками оформлюється відповідним протоколом за визначеною керівними документами формою з наступним їх затвердженням Вченою радою ЗВО (НУ).

### **Опублікування результатів наукових досліджень**

1. Відбувається у разі виконання вимог фахових наукових видань щодо оформлення рукопису.

2. Після завершення процедури незалежного рецензування результатів наукових досліджень, наданих науковими та науково-педагогічними працівниками до редакційної колегії відповідного фахового видання.

3. Результат наукового дослідження зараховується науковим та науково-педагогічним працівникам з моменту виходу друкованої або електронної версії фахового наукового видання, до якого надавались матеріали офіційно зареєстровані відповідно до вимог чинного законодавства України.

## МЕХАНІЗМ ВІДПРАЦЮВАННЯ ОПЕРАТИВНОГО ЗАВДАННЯ

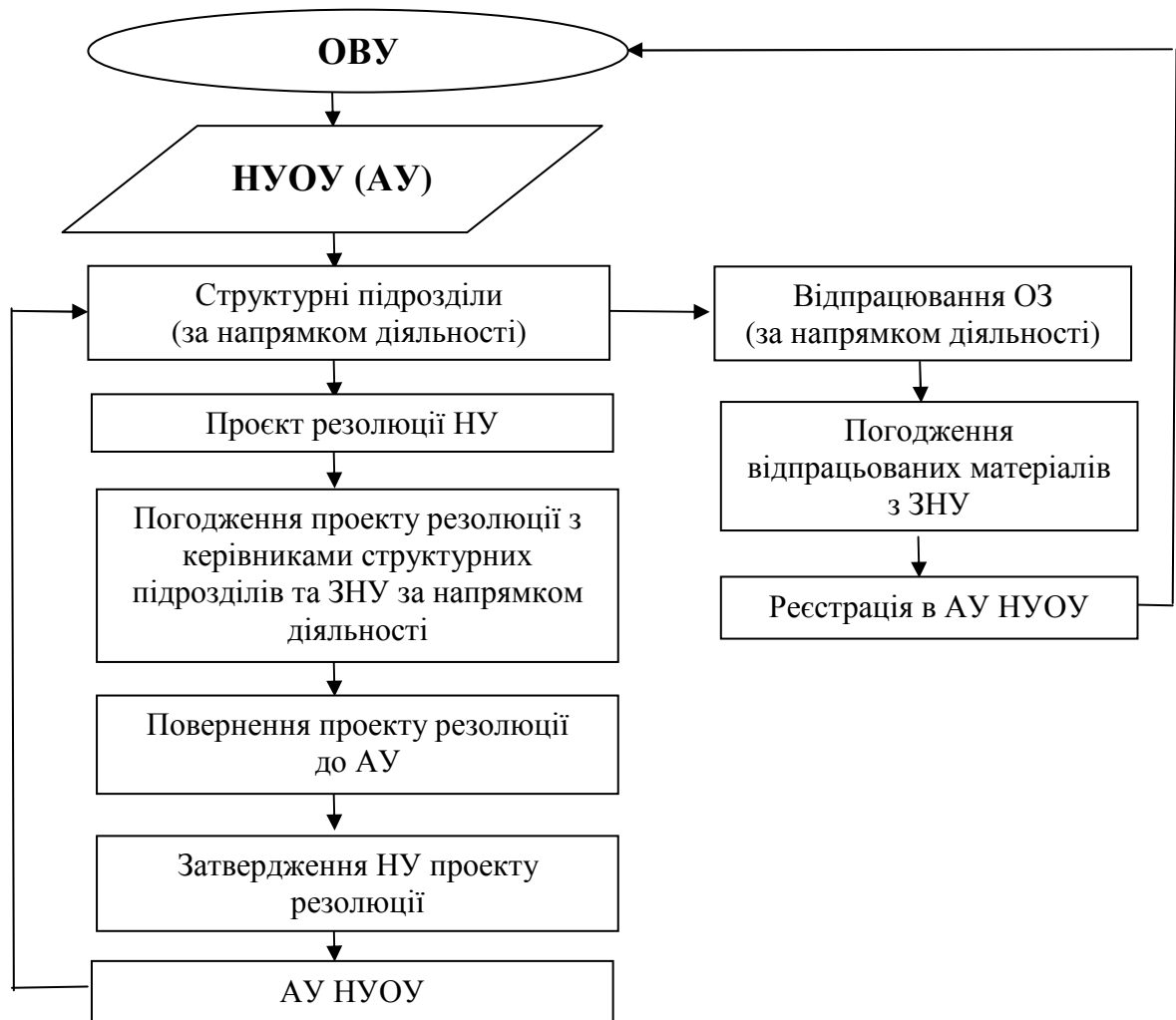


Рис. 2. Алгоритм відпрацювання оперативного завдання

Як бачимо з малюнку механізм відпрацювання ОЗ набуває складного характеру, та є не систематизованим, потребує багато часу на відпрацювання, погодження, реєстрацію та відправлення до замовника.

Такий стан справ іноді призводить до фактів несвоєчасного виконання ОЗ (доведення результатів наукових досліджень) до замовників науково-технічної продукції та вказує на необхідність суттєвого перегляду механізмів їх відпрацювання.

В той же час, у Збройних Силах України вже існує ведення електронного документообігу з наявністю у відповідних посадових осіб власного електронного підпису, як це здійснюється у збройних силах багатьох провідних країнах світу.

### ВИСНОВКИ

Теоретичний аналіз порушеного питання показав, що особливістю організації наукової і науково-технічної діяльності під час виконання оперативних завдань є необхідність перегляду тематики наукових досліджень та коригування планів їх виконання. При цьому, замовниками науково-технічної продукції приймаються рішення про продовження виконання роботи

без змін або з внесенням (уточненням) змін,

Таким чином, особливості організації наукової і науково-технічної діяльності ЗВО при виконанні ОЗ потребує впровадження сучасних наукових підходів до відпрацювання та обґрунтування заходів, які дозволять суттєво покращити результативність наукової діяльності в цілому.

**Перспективами подальших досліджень** вбачається дослідження сучасного стану впровадження інноваційних підходів у Збройних Силах України до організації та здійснення заходів наукової і науково-технічної діяльності.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2>.
2. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 26.12.2015 № 848-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/112-zakon-ukrayiny-pro-naukovu-i-naukovo-tehnichnu-dijalnist>.
3. Дорожня карта реформ 2019-2023 рр. / Упорядник Богдан Яцун. – Київ, 2018. – 74 с.
4. Положення про організацію ННТД у Збройних Силах України, затверджене наказом МО України від 27.07.2016 № 385.
5. Сиротенко А. М., Богунов С. О., Приходько Ю. І. Інновації в системі підготовки військових фахівців з вищою освітою: поняття, сутність, спрямованість. // Наука і оборона. – К.: МО України. – 2018. – № 3. – С. 38–46.
6. Телелим В.М. Реформування системи військової освіти як процес пошуку раціональних підходів і рішень / В.М. Телелим, Ю.І. Приходько // Науково-теоретичний та інформаційний вісник Національної академії педагогічних наук України “Педагогіка і психологія” – № 4 (85). – 2014. – С. 36–43.
7. Телелим В.М. Військова освіта в системі безпеки і оборони держави / В.М. Телелим, Ю.І. Приходько // Наука і оборона. – К.: МО України. – 2013. – № 4. – С. 21–28.
8. Телелим В.М. Стан і тенденції розвитку військової освіти у провідних країнах світу в контексті їх обороноздатності / В.М. Телелим, Ю.І. Приходько // Збірник наукових праць Військового інституту КНУ ім. Т. Шевченка. – К.: ВІКНУ, 2012. – Вип. № 36 – С. 6-17
9. Телелим В.М. Підготовка військових фахівців в контексті сучасних форм і видів збройної боротьби / В.М. Телелим, Ю.І. Приходько // Збірник наукових праць Військового інституту КНУ ім. Т. Шевченка. – К.: ВІКНУ, 2013. – Вип. № 42. – С. 198–210.
10. Телелим В.М. Моніторинг в системі підготовки військових фахівців / В.М. Телелим, Ю.І. Приходько // Збірник наукових праць Військового інституту КНУ ім. Т. Шевченка. – К.: ВІКНУ, 2014. – Вип. № 45. – С. 256–265.

#### REFERENCES

1. Law of Ukraine “On Higher Education” of 01.07.2014 № 1556-VII [Electronic resource]. - Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2>.
2. Law of Ukraine “On scientific and scientific-technical activity” of December 26, 2015 № 848-VIII [Electronic resource]. - Access mode: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/112-zakon-ukrayiny-pro-naukovu-i-naukovo-tehnichnu-dijalnist>.
3. Roadmap for reforms in 2019-2023 / Compiler Bogdan Yatsun. - Kyiv, 2018. - 74 p.
4. Regulations on the organization of NNTD in the Armed Forces of Ukraine, approved by the order of the Ministry of Defense of Ukraine dated 27.07.2016 № 385.
5. Sirotenko AM, Bogunov SO, Prykhodko YI Innovations in the system of training military specialists with higher education: concept, essence, direction. // Science and defense. - Kyiv: Ministry of Defense of Ukraine. - 2018. - № 3. - P. 38–46.
6. Telelim VM Reforming the system of military education as a process of finding rational

approaches and solutions / V.M. Telelim, Yu.I. Prykhodko // Scientific-theoretical and information bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine "Pedagogy and Psychology" - № 4 (85). - 2014. - P. 36–43.

7. Telelim VM Military education in the system of security and defense of the state / V.M. Telelim, Yu.I. Prykhodko // Science and Defense. - Kyiv: Ministry of Defense of Ukraine. - 2013. - № 4. - P. 21–28.

8. Telelim VM Status and trends in the development of military education in the leading countries of the world in the context of their defense capabilities / V.M. Telelim, Yu.I. Prykhodko // Collection of scientific works of the Military Institute of KNU. T. Shevchenko. - K.: WINDOW, 2012. - Issue. № 36 - P. 6-17

9. Telelim VM Preparation of military specialists in the context of modern forms and types of armed struggle / V.M. Telelim, Yu.I. Prykhodko // Collection of scientific works of the Military Institute of the Kyiv National University named after T. Shevchenko. - K.: WINDOWS, 2013. - Issue. № 42. - P. 198–210.

10. Telelim VM Monitoring in the system of training military specialists / V.M. Telelim, Yu.I. Prykhodko // Collection of scientific works of the Military Institute of the Kyiv National University named after T. Shevchenko. - K.: WINDOWS, 2014. - Issue. № 45. - P. 256–265.

## РЕЗЮМЕ

**Алексей Гордиенко,**  
Национальный университет обороны Украины  
имени Ивана Черняховского, г. Киев

### **Особенности организации научной и научно-технической деятельности в учреждениях высшего образования при выполнении оперативных задач**

*В статье проанализированы особенности организации научной и научно-технической деятельности в учреждениях высшего образования при выполнении оперативных задач. Приведено взаимосвязь между понятиями научной и научно-технической деятельности в современных условиях. Автором исследованы механизмы документооборота в учреждениях высшего образования, обнародования и публикации результатов научных исследований, отработки оперативных задач (на примере Национального университета обороны Украины имени Ивана Черняховского). Отмечено, что организация научной и научно-технической деятельности во время выполнения оперативных задач, требует от ученых, научных (научно-педагогических) работников университета четкого понимания задач, которые необходимо решать своевременно, эффективно и с необходимым обоснованием принятых решений к содержанию, структуре, сущности запланированных на определенный период научных исследований и их результатов, выполнения Лицензионных условий ведения образовательной деятельности, подтверждения статуса национального учреждения высшего образования.*

**Ключевые слова:** научная и научно-техническая деятельность; учреждения высшего образования; оперативные задачи.

## SUMMARY

**Oleksiy Gordienko,**  
National Defence University of Ukraine  
named after Ivan Cherniakhovskiy

### **The organization of Scientific and Scientific-technical Activities During the Implementation of Operational Tasks**

**Introduction.** *Today the Armed Forces of Ukraine are in a state of reform and development, which requires a thorough analysis of the previous stages of activity results, as well as comprehensive justification of further decisions of the state and the Armed Forces of Ukraine leadership to implement the following measures based on experience (including the experience of the Joint Forces Operation implementation) and the possibility of their timely adjustment, ie obtaining and using new knowledge.*

**The purpose** of the scientific and scientific-technical activities organization during the implementation of operational tasks is the need to review the topics of scientific research and adjust plans for their implementation.

**Methods.** *In addition, unscheduled research proposals can be made, and expert-analytical research and other working groups can be set up to address scientific issues urgently, which requires additional use of available resources.*

*In order to effectively use the available resources, there is a need for clear and coordinated actions of coordinating bodies and subjects of scientific and scientific-technical activities, which are scientists, researchers (scientific and pedagogical personnel), SI, scientific organizations, higher educational institutions.*

**Results.** *Thus, the organization of scientific and scientific-technical activities during the implementation of operational tasks requires from the scientists and scientific (scientific and pedagogical) employees of the university a clear idea of the tasks that need to be solved in a timely, efficient and necessary manner. The decisions must be grounded concerning the content, structure, essence of the planned researches and their results for a certain period.*

**Originality.** *At the same time, the stakeholders of the scientific and technical products decide to continue the work without changes or with the introduction (adjustment) of changes, suspension or continuation with specified deadlines, completion (termination) of the work or exclusion from the planning process.*

**Conclusion.** Besides, each of the scientific research results must be publicized, published and tested in accordance with the requirements of existing regulations governing scientific and scientific and technical activities.

**Key words:** *of scientific and scientific-technical activities during; adaptive institution of higher education; operational task.*